Gazi Üniversitesi
Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Velî
Araştırma Merkezi
TÜRK
HAMER

2. ULUSLARARASI
TÜRK KÜLTÜR EVRENİNDE ALEVİLİK ve BEKTAŞİLİK BİLGİ ŞÖLENİ BİLDİRİ KİTABI

2. CİLT

Editörler

Dr. Filiz KILIÇ

Tuncay BÜLBÜL

17-18-19 Ekim 2007

ANKARA

Sakarya-Pamukova Paşalar Köyü'nde Karaca Ahmet Sultan Türbesi

The Sanctuary of Karaca Ahmet Sultan in Paşalar Village of Sakarya-Pamukova

Aydın DEMİR* - Ali AKTAŞ**

ÖZET

Bugüne kadar birden çok yerde makam türbesinin olduğu bilinen Karaca Ahmet Sultan'ın,'nde yalnızca Bedri Noyan'ın kayıtlarında o da hatalı olarak Bilecik İline ait olduğu dışında hiçbir bilgi bulunmayan türbesini tarihi belgeler ışığında sunmak amaçlanmıştır. Giriş bölümünde Karaca Ahmet Sultan'a ait Türkiye'de bulunan türbeler ve bu türbelerin özellikleri, şahsıyla ilgili rivayetler kaynaklara dayanarak bir sistematik içinde sunulmuştur. Türbeye ilişkin tarihi belgeler, mimari özellikler, geçmişten günümüze türbe ile ilgili uygulamalar ve "Karaca Ahmet Sultan Türbesi"ne ait söylenceler kaynak kişilerden ve belgelerden yararlanılarak sunulmuştur. Türbeye ait fotoğraflarla son on beş yılda ortaya çıkan değişimde metin içinde verilmiştir.

Anahtar Sözcükler: Karaca Ahmet Sultan, Hacı Bektaş Veli, Tekke, Türbe, Eren, Yatır, Sakarya-Pamukova-Paşalar

ABSTRACT

It is known that Karaca Ahmet Sultan has a lot of imitated sanctuaries in most of the areas. Informations about his sanctuary that is in only Bedri Noyan's documents, and that is dependent on Bilecik incorrectly is in Paşalar Village of Sakarya-Pamukova (Akhisar) were given under cover of historical documents. In prologue, The sanctuaries belonging to Karaca Ahmet Sultan in Turkey and the features of these sanctuaries, rumors about him were introduced in terms of sources. Historical documents about sanctuary, architectural features, applications from past to now about sanctuary, legends about Sanctuary of Karaca Ahmet Sultan were put forward in terms of people and documents. The changes that have occurred in last 15 years and photographs belonging to sanctuary were given in the article.

Key Words: Karaca Ahmet Sultan, Hacı Bektaş Veli, Dervish Lodge, Sanctuary, Dervish, place where a holy man is buried, Sakarya-Pamukova-Paşalar.

* Öğretim Görevlisi, Sakarya Üniversitesi SMYO

** Kültür ve Turizm Bakanlığı Folklor Araştırmacısı

GİRİŞ

Anadolu Selçukluları ve Osmanlı devirlerinde, yeni fethedilen toprakların üzerinde yerleşerek oraların iskânına da önayak olan pek çok adı bilinen veya bilinmeyen veli, *"köy veya aşiret velisi"* grubunu teşkil eder. Anadolu'nun yeni fethedildiği sıralarla, XV.yüzyıldan itibaren Rumeli topraklarının Osmanlı hakimiyetine geçtiği zamanlarda buralarda tekke açıp faaliyet gösteren ve çoğunlukla *Gayri Sünni* bir İslamiyet anlayışı telkin eden bu velilerin önemli bir kısmı, aynı zamanda aşiret reisi idiler. Dolayısıyla yerleştikleri yerlere bizzat yönettikleri aşiretleriyle geliyorlardı. Zaten müritlerinin çoğu kendi aşiretlerindendi. Bunlar şehirli velilerden, baba, dede ve pir gibi unvanlarla ayrılmakta olup Anadolu ve Rumeli'nin hemen her tarafına yayılmışlardı. Bu nedenle bugün Anadolu'nun pek çok köyünde, adları sade oralar halkı tarafından bilinen bu tip köy ve aşiret velilerinin türbe ve mezarlarına rastlamak mümkündür. Bunlardan bazıları ise devirlerinde önemli roller icra ettikleri için büyük bir şöhret sahibi olmuşlardır, ki *"Hacı Bektaş"*, *"Sarı Saltık"*, *"Dede Garkın"*, *"Tur Hasan Veli"*, *"Karaca Ahmed Sultan"* vs. böyledir.(Ocak, 1984:15) Yani Karaca Ahmet'ten saygınlığı ve şöhreti Anadolu'dan Balkanlara yayılmış *"aşiret velisi"* olarak söz etmek daha doğru olacaktır. Çünkü adına atfedilen birçok türbenin bulunması ve bugün onun oğlunun soyundan geldiğini ifade eden *"Hıdır Abdal Ocağı Dedeleri"* bile bu yaklaşımın ne kadar isabetli olduğunu göstermektedir.

Karaca Ahmet ile ilgili yazılı ilk bilgilere, Hacı Bektâş Veli'nin hayatının anlatıldığı Vilâyetnâme'nin altıncı kısım *"Hacı Bektâş-ı Velînin, Ahmed-i Yesevî'den fahir cihâzını alıp Rum ülkesine gelmesi"* ile onuncu kısım *"Hacı Bektâş'ın Ölümü: Hacı Bektâş'ın Saru İsmail'e vasiyeti"*nin (Gölpınarlı, 1958:18-20, 91) anlatıldığı bölümlerde rastlamaktayız. Burada anlatılan olayları gerçek kabul edersek, Hz.Hünkar ile Karaca Ahmet çağdaş olmaları gerekmektedir. (Noyan, 2002:75) Karaca Ahmed için yazılı kaynaklar bazıları; *"Sultan Orhan Gazi dönemi şeyhlerinden bir kişi olup, İran ülkesindeki (İran'daki) Emirlerden/Beylerden birinin oğlu olduğu halde, Büyük bir kimse, tarikat ehli olarak, yurdunu/ülkesini terk ederek, Rum tarafına (Anadolu topraklarına) gelmiş ve Akhisar yakınlarını seçerek yer edinmişti. Kabri orada ziyaretgâhtır"*[1] ifadesine yer vermektedir. Bu bilgilerden yola çıkarak Horasan Erenleri'nden olan Karaca Ahmet Sultan'ın, XIII.yüzyıl ortalarına yakın bir zamanda Moğol zulmünden kurtulmak için büyük Türk kafileleriyle Anadolu'ya göç ettiğini ve XIII.yüzyıl sonları ile XIV.yüzyıl başlarında Anadolu'ya yerleştiğini söyleyebiliriz.

Aşık Paşaoğlu da, Karaca Ahmed Sultan'ın Orhan Bey döneminde yaşadığını yazmaktadır: *"Orhan Gazi zamanında ulemadan Dâvud-ı Kayseri ve Tâceddin-i Kürdi vardı. Dervişlerden Kara Hoca, Aşık Paşam Hazreti, Geyikli Baba, Yunus Emre, Şeyh Tapduk*

1 Şemsittin Sami, **Kamusülâlâm**, Cilt:5, s.3623'ten ve Şemsittin Sami (1899-1901/1317), **Kamus-i Türkî**, İkdam Matbaası, İstanbul aktaran (Uluçay, 1940:139)

Emre, Ahi Evren ve Karaca Ahmed Sultan vardı. Bunlar kerametli zahir olmuş, duaları kabul olunan azizlerdir...". (Atsız, 1985: 192)

Taşköprüzade, "Al-*Şakaik al-numaniya*" adlı yapıtında, Karaca Ahmed'in İran Şahlarından birinin oğlu olduğunu, cezbeye kapılıp Anadolu'ya geldiğini, Akhisar bölgesine (Tezhöyük civarına) yerleştiğini, burada Hakk'a yürüdüğünü ve türbesini ziyaret eden hastaların şifa bulduğunu yazmaktadır.[2] Yine farklı kaynaklardan aktarılan "*Bektaşi rivayetlerinde, Hacı Bektâş Velî'nin müridi olan Karaca Ahmet'ten Orhan devri evliyalardan biri olarak söz edilmektedir. Kutlu Karaca Ahmet İran'daki hanedan soyundandır. Önce Gebze, oradan Rum topraklarına geçmiştir. Sonra (Sakarya) Akhisar dolaylarına yerleşmiştir. Şu anda bir ziyaret yeri olan kabri de buradadır. Rum halkı arasında burası duaların kabul gördüğü ve toprağı da amansız hastalıklara şifa veren yer olarak ünlüdür*".[3] Evliya Çelebi de 1671-1672 yılları arasında gerçekleştirdiği Anadolu, Suriye, Hicaz gezilerinde adı "*Karahisarı Sahib*" olarak geçen *Afyon Karahisar*'ı ziyaret eder ve buradaki ziyaretgahlar ile Karaca Ahmed Sultan hakkında bilgiler verir. (Evliya Çelebi, 1935:34-35) Tarihçi Ali, Karaca Ahmet hakkında: "*Ol tarihte Rum erenlerinin şöhretli kutbu Karaca Ahmed Sultan idi, çağında elliyedibin müridi onun emri altında idi*" (Gürel, 1998:194) diyerek onun etkisi altında kalanlar hakkında fikir vermektedir.

Horasan erenlerinden Karaca Ahmed Sultan'ın Anadolu'daki ilk durağı Manisa'dır. Daha sonra Hacıbektaş'a gider. Bir süre Pir Dergahında hizmet verir ve Hacı Bektaş Veli'den nasip aldıktan sonra Anadolu'nun birçok bölgesini dolaşarak halkı irşat etmeye çalışır. Aynı zamanda iyi bir hekim olan Karaca Ahmed Sultan, yurdun çeşitli bölgelerinde açtığı dergahlarda hastaları tedavi eder.[4] Rivayetlere göre, Selçuklu Devleti'nin dağılış döneminde Hacı Bektaş Veli yolundan yürüyerek faaliyet gösteren Karaca Ahmet, Bursa, Sakarya, Manisa, Aydın ve Afyon yörelerinde bir asker-hekim olarak görev yapmıştır. 1329'lu yıllarda, Orhan Gazi zamanında, Bursa'nın fethine katılmış, Bursa'nın alınmasında büyük bir katkı sağlamıştır. Anadolu'ya gelirken kendisi hep gözcü olarak savaşlarda bulunduğu ve güçlü kuvvetli, korkusuz, cesur birisi olduğu için adının başında "*Gözcü*" sözcüğü onun bu özelliklerini anlatmak için halk tarafından kullanılmıştır. Buna bağlı olarak da adı Gözcü Karaca Ahmet olarak kalmıştır. Bursa düşman elinden alınıp da İstanbul'a yöneldiklerinde, Üsküdar'da kendilerini büyük bir çatışma içerisinde bulmuşlar ve birçok şehit vermişlerdir. İşte bu sırada Karaca Ahmet'in atı da burada ölmüştür. Günümüzde Üsküdar Karaca Ahmet Mezarlığı'nda Karaca Ahmet adına türbe ve atının da mezarı bulunmaktadır.

2 Taşköprülüzade Ahmet Efendi, **Şakaik-ün-Numaniye**, Türkçe Tercümesi: Molla Mehmed el-Mecdi, İstanbul, 1269 (1852)'den aktaran: (Gülçiçek, 2004:510)

3 Sa'ad-ed-Din, **Chronica dell'origine della casa Otomana**, tr. V.Bratutti, Vienna, 1649'dan ve W. Seaman, **Reing of Sultan Orchan**, London, 1652, s.115-116'dan aktaran: (Hasluck, 1995: 110)

4 Taşköprülüzade Ahmet Efendi, **Şakaik-ün-Numaniye**, Türkçe Tercümesi: Molla Mehmed el-Mecdi, İstanbul, 1269 (1852)'den aktaran: (Gülçiçek, 2004:510)

Karaca Ahmet adına yaptırılan türbelerden ve tekke kalıntılarında bugünlere kalan salt bu büyük ulunun kerametleriyle ilgilidir.[5] Bunlar hala günümüzde Karaca Ahmet adına yürütülmektedir. Karaca Ahmet'in çeşitli yörelerde bulunan türbelerinde ve tekkelerinde aynı tarz da hekimlikle ilgili ocakları bulunmaktadır. Örneğin Afyon'un Karaca Ahmet Köyü'ndeki türbesinde akıl hastalarının tedavi yapıldığı bir merkez bulunmaktadır. Selçuklu ve Osmanlı dönemlerinde yürütülen bu tür gelenekler türbe ve tekkelerin yasaklanmasıyla birlikte buralar harabe halini almıştır. Yine de halk eski söylencelerden hareketle buralarda şifa aramaktadır.

5 Karaca Ahmet için, Seyyid Mahmut Hayranî'nin gelişine benzer anlatılar bulunmaktadır. O, ata biner gibi arslana binmiş; eline de kamçı yerine bir yılanı almıştır. Bu vaziyette Hacı Bektâş Veli'yi ziyarete gelmiştir. Hacı Bektâş Velî Hazretleri o sırada duvar yapıyormuş. Bu gelişi hissedince, yapmakta olduğu duvara binerek Karaca Ahmet'i karşılamak istemiş, bu amaçla bindiği duvarı yürütmüştür. Bu olayı anlatan birçok halk resmi yapıldığı gibi, birçok nefesle de bu olay onu edilmiştir. (Noyan, 2002:51) Yazılı kaynaklarda Karaca Ahmet ile bu menkıbe şöyledir: "*Karaca Ahmet bir ulu veliyi rüyasında görür. Bu ulu velinin kim olduğunu bir türlü kestiremezler. Ailesiyle birlikte bu sırrı çözmeye uğraşır, bir türlü çözemezler. Karaca Ahmet yeniden bir rüya görür. Bu rüyasında bu ulu velinin kim olduğunu bulacaktır. Rüyasında bu veli kendisini bir ak güvercin üstünde Karacahöyük'te bir kayanın üstüne götürmüş. Bu taşın yan tarafında yine bir ak güvercin kendisine bakıp gülüyormuş. Uyandığında, buldum rüyamı, buldum, demiş. İçlerinden birisi Sarı Saltuk'a dönmüş. "Tez elden bir ak güvercin olup Karacahöyük'e varacaksın, karataşın üzerinde bir ak güvercin durur, al onu buraya getir" der. Sarı Saltuk zaten bu emri bekliyormuş. Uçup Karacahöyük'e varmış. Ak güvercinin boğazından yakalamış, hadi bakalım düş önüme. Ak güvercin silkinip kurtulmuş -Ne yapıyorsun er ere kıyar mı? Hem ben sizin ellere misafir geldim. Hem git sen otuz dokuz ere söyle tez elden benim yanıma gelsinler. Şahin bir daha yenilememiş, bu ak güvercin inatçıymış. Şahin geri dönüp otuz dokuz erin yanına gelmiş. Onlara durumu anlatmış. Onlar da, neden biz otuz dokuz kişi bir kişinin yanına gidelim, demiş ve namaza durmak için yere seccade sermişler. Bu seccade hiç yerinde durmuyormuş. Bu otuz dokuz kişi baktaşlılar olacak değil, demişler ki -Demek buraya büyük bir veli geldi, bizi istiyor, ne yapalım? Bari oraya gidelim. Düşmüşler yola. Karaca Ahmet bir aslanın sırtına binmiş, elindeki ejderhayı kamçı yapmış ve Karacahöyük'te Hacı Bektaş'ın yanına varmışlar. Bakmışlar ki Hacı Bektaş elinde mala ile duvar örüyor. Geriye doğru baktıklarında ise bir ıslan ve elinde ejderhadan bir kamçı ile Karaca Ahmet de geliyor. O da hemen duvara binerek -deli- demiş başlamış duvar yürümeye*". Karaca Ahmed Sultan'la ilgili anlatılan diğer bir menkıbe; "*... Bununla birlikte, Hacı Bektaş Veli, Karaca Ahmed'i görür görmez tanımış, içini, kalbinin derinliklerinde olanları, ateşin, neşvesini görmüştü ki, onun dur durak bilmeyen sevdalı başına elini koydu ve «Karaca'm!» dedi, «Karaca'm! Bir yerde mekanın olsun, kırk yerde çerağın yansın!»*. Bu «*artık otur, toprağa bağlan, köklen ve dallan*» demekti. Karaca Ahmed Sultan, bunun üzerine, bir rivayette Karahisar, başka bir rivayette Manisa üzerinde mekan tuttu. Hacı Bektaş Veli'den başka, onunla aynı çağda yaşamış ve belki de kendisine yoldaşlık etmiş başka erler, erenler de vardı. *Hayran Bali* (Kayıören/İhsaniye/Afyon), Hasan Basri *Hasan Basri* (Seydiler/İscehisar/Afyon), *Gözcü Baba* (türbesi Göztepe İstanbul'da), *Yargeldi Sultan* (Göynük/Çobanlar/Afyon|) *Kaymak Dede* [türbesi Afyon'un Anıtkaya ilçesinde| bunların başlıcalarıdır. Yine "*Afyonkarahisar kalesi yakınında Hayran Bali, Hasan Basri, Karaca Sultan dolaşırken susamışlarmış. Karaca Ahmet, asâsını: 'Burada su olacak' diye toprağa vurunca, gerçekten sular yerden güldür güldür kaynamağa başlamış. İşte, onun için bu çeşmeye 'Olucak Çeşmesi' demişler*". (Araz, 1988:424-425) Böyle menkıbeler her Horasan Ereni için anlatılmaktadır. Biz böyle menkıbelerden bazı ipuçları çıkarmakta yetinmekteyiz. Yoksa güvercin olup uçma, aslanın sırtına binme eski Türklerde her zaman anlatılan motiflerdir. Ancak biraz da bizim görmek istediğimiz Horasan Erenleri'nin birbirleriyle ilişkileri ve aynı çağda aynı dönemde yaşamış oldukları ve aynı dayanışmayla bir şeyler yaptıklarıdır.

Saruhanoğulları zamanında Manisa'dan 773 Muharremin ilk günü (Miladi 1371) de tanzim edilen bir vakfiye senedinde "*Süleyman Horosani oğlu Karacaahmet*" diye adı geçmektedir. Buna göre babasının adı "*Süleyman*" anasının adı ise "*Sultan Ana*"dır. Anne ve babasının mezarı, Eşme'nin Karacaahmet Köyü'ndeki türbede bulunmaktadır. (Yaman, 1989:62) Karaca Ahmet Sultan'ın bilinen çocuklarından "*Hıdır Abdal Sultan*", Erzincan'ın Ocak köyünde, diğer oğlu "*Eşref Sultan*" ise Eşme'nin Karacaahmet Köyü'ndeki türbede defnedilmişlerdir. Karaca Ahmet Sultan'ın "*Kan Abdal*" (Gani) ve "*Kamber Abdal*" isimli iki oğlu daha vardır. (Gülçiçek, 2004:512)

KARACA AHMET SULTAN TEKKE VE TÜRBELERİ

Anadolu'nun hangi bölgesine giderse gidilsin mutlaka bir türbe, ziyaret yeri veya eren mezarıyla karşılaşırız. Bir anlamda Anadolu'yu bu durumuyla "*Erenler Diyarı*" olarak da tanımlayabiliriz. Birçok türbe ya da eren mezarının kime ait olduğu bilinmemekle beraber büyük bir saygı ve alçak gönüllülükle ziyaret edilmektedir. Salt kutsallaştırılmış mekânlar olmasının ötesinde, buraların bu derece halk kültüründe ve psikolojisinde önemli yer tutmasının kaynağı, binlerce yıllık bir tarih ve kültür birikiminin sonucu olduğu gibi, doğa karşısında çaresiz kalan insanoğlunun bir kurtuluş yolu aramasının da sonucudur. Günlük hayatında sorunlarına çözüm bulamayan insanlar, bu mekânlarda kendilerine çözüm ararlar.

Eren veya evliya da olsa insanlar bir gün mutlaka ölürler, ancak arkalarında bıraktığı değerlerle yaşatılırlar ve böylece de ölümsüzleşirler. Bu insanların oluşturduğu en küçük bir değeri toplum zaman içinde alıp büyütür, efsaneleştirir, ilgili ilgisiz birçok görev yükler. Ortaya mistik, kutsal ya da yarı kutsal bir söylence ortaya çıkar ve zamanla o topluluğun ortak değeri, ortak kültürü olur. İşte Karaca Ahmet de bu ortak değerlerden biridir. "*Horasan Ereni*" ve "*Anadolu Ereni*" olarak Karaca Ahmet'in birçok yerde makam türbesi olduğu bilinmektedir. Bunun nedenini Anadolu insanının konukseverliğinde ve bütün güzel değerleri sahiplenmesinde aramak gerekir ki, bunu yadsımak olanaksızdır. Bu sahiplenmeden dolayı Karaca Ahmet Sultan'ın bir çok yerde türbesi (makamı) söylenmektedir. Bunlar:

1. İstanbul-Üsküdar'da Karaca Ahmet Sultan Tekkesi/Türbesi[6]

6 İstanbul Kadıköy-Üsküdar arasında Üsküdar'a gidişte yolun, sağ tarafındaki Karaca Ahmet Sultan yatırı ve ekleri, güzelce bir yapı örneğidir. Karaca Ahmet Sultan Yatırı'nın yapısı batıya bakar. Gün batısına bakan ön yüzünde sağda bir metre eninde bir pencere, sola doğru kapı ve bir buçuk metre eninde ikinci bir pencere ve üç metre eninde güzel bir sebil yer almaktadır. Pencereler kemerlidir, demir korkulukları da bulunmaktadır. Kapıdan girildiğinde sağ tarafta bir çeşme vardır. Girişin tam doğu bölümünden yatıra girilmektedir. Yatır zemini ahşap kaplamalıdır. Hazret'in üstünde yeşil bir puşide örtülü ahşap bir sanduka vardır. Baş tarafında hiçbir tarikatı simgelemeyen yeşil bir sikke (başlık) bulunmaktadır. Sanduka çevresi yine ahşap bir parmaklıkla

çevrilidir. Üzeri, oldukça iri taneli dokuz yüz doksan dokuzlu bir tespihle süslenmiştir. Sandukanın sağ tarafındaki bir camekân içinde, Karaca Ahmet Sultan'a ait olduğu söylenen, deve tüyünden yapılma, zaman zaman onarım görmüş, eski Melamilerin ve Horasan ekolü ricalinin (ileri gelenlerinin) giydikleri "*Deltak*" adı verilen (*Haydariyye* biçimli) kolsuz bir hırka bulunmaktadır. Yatırın kıble tarafında üzeri bantlanmış "*Âlem*" vardır. Bu siyah alem (bayrak) üzerinde yaldız yazıyla "*İnnâ fetahna leke fethan mübînâ*" (*Fetih Suresi*) ayeti ile On iki İmamların adlarının, siyah zemin üzerine sarı ile yazılmıştır. Sanduka baş tarafında ta'lik yazı ile yazılmış, camlatılmış büyücek bir levhada kafiye ve vezin hataları bulunan ve "*Büyük mucizelerini inkar etmek olanaksızdır. Hz.Ali/Bu türbenin sırrı ile yüz yüze gelen (meydan'a giren) bağlar eli*" diye başlayan bir (Altılı) Terci-i bend yazılıdır:

Mu'cizat -ı a' zamın inkar olunmaz çün Alî
Türbe-i sırr'-ı nümayana giren bağlar eli
Sen ki ravza-ı rızanın en mukaddes bir gülü
Kubbe-i hâzretini eyler tavâf cân bülbülü
Yürüten cansız duvarı Hacı Bektâş-ı Velî
Bindin arslana Muzaffer Karaca Ahmet Velî

Bu kerâmet ekberin izhar eden sultanlığın,
Üsküdar'ın zulmetin rûz eyleyen lem'anlığın,
Hıfzeden bunca enârın şol senin seyrânlığın
Şu'leyâb eyler kararmış kalpleri nûranlığın
Yürüten cansız duvarı Hacı Bektâş-ı Velî
Bindin arslana muzaffer Karaca Ahmet Velî

Ben cihât-ı kabrinin meskûnu şâ'ir Müslim'im
Sen Veli-yyi müstakıym ekseri tevhîd ehlinin
İşbu nazmımla beni gel kıl kabûl gayri kerîm
Pîşgâh-ı zâkir-i serhâzınım nesl-i güzîn
Yürüten cansız duvarı Hacı Bektâş-ı Velî
Bindin arslana muzaffer Karaca Ahmet Velî.

Sözcük Açıklamaları: *Ravza*: Ağacı, çayırı, çimeni bol olan yer. Burada Cennet. *Rıza*: Hoşnutluk. *Ravza-ı rıza*: İkinci sözcüğün Rıdvan olması gerekir. Rıdvan Cennet'in kapıcısının adıdır. *Ravza-ı Rıdvan*: Cennet demektir. *Mukaddes*: Kutsal. *Kubbe-i Hazretini eder tavaf can bülbülü*: Canlar, insanlar senin sayın otağını tavaf (hac ziyaretinin bir ritüeli) eyler. *Ekber*: Ulu, yüce. *İzhar*: Açıklama. *Ruz*: Gündüz, gün. *Zulmet*: Karanlık. *Lem'a*: Parıltı, parlayış. *Lem'anlığın*: Parıldayışın, aydınlığın. *Hıfz*: Kapsamak, içine almak, kuşatmak. *Şu'leyab*: Aydınlatma. *Nuranlığın*: Nurun. *Veliyy-i müstakıym*: Dosdoğruluk yolunun (Bektaşîliğin) Velisi. *Tevhit ehli*: Tanrı'dan başkasının olmadığına İnanan. *Piş-ğah*: Ön. *Nesl-Güzin*: Seçilen seçkin soy, Ehl-i beyt.

Giriş yolunun sol tarafındaki holde Derviş Selim ve Şeyh Halil'e izafe edilen iki vardır. Holün batısında, sebile doğru giderken "*derviş*" veya "*türbedar meşrutasına*" [*tekkede çalışan görevlilerin oturdukları yer, tekkenin yönetim yeri*] girilir. Yatır kapısının üstünde, yanında arslan bulunan, ayakta durmuş bir zatın resmi vardır ki, bu resim Abdülhamid birinci dönemi kapudân-ı deryası (deniz kuvvetleri komutanı) ve sonradan sadr-ı a'zam olan Cezayirli Gazi Hasan Paşa'nın resmidir [*Karaca Ahmet Sultan'ın arslana binip, bir yılanı elinde kırbaç gibi kullanarak, Hacıbektaş'a (Sulucakaraöyük'e) Hazret-i Pir Hacı Bektâş Velî'ye ziyarete gelişi olayına dayanarak, resmin Karaca Ahmet'e ait olduğu sanılmış olabilir. Bu resmin aslı Deniz Müzesi'ndedir*].

Sebil üstündeki ta'lik yazı ile yazılmış kitabe de şöyledir:

Emin-i matbah-ı âlî bu hayrı eyledi icrâ
Zabân-ı teşnegâm menba-ı zikr-i cemîl etti
Sezâdır âh-ı cevherle yazılsa âsıma târih
Bu mâ-ı zemzemi gel iç Ziya Bey selsebil etti. 1283 H. (1866 M.)

(Noktalı harfler sayılarak tarih tamamdır.)

Yatıra ait hazire bölümünde altı tane mermer söve (sütun) üzerine oturtulmuş Elipsoid bir kubbe altında taşlan kaybolmuş bir kabir vardır ki bu kabrin Karaca Ahmet Sultan'ın atına ait olduğu söylenir. Bu kabrin batı tarafında, ashâbtan olduğu söylenilen ve iki taşı olan mezar Ebu Derdâ'nın olduğu ifade edilir.

2. Sivrihisar Karaca Ahmet Dergâhı (Noyan, 2002:16'daki 20 nolu ve s.51)
3. Ankara-Polatlı Karaca Ahmet Sultan Tekkesi[7]
4. Porsuk Karaca Ahmet Tekkesi[8]
5. Bilecik Paşalar Karaca Ahmet Tekkesi[9]
6. Sakarya Geyve-Taraklı Karaca Ahmet Tekkesi[10]
7. Denizli-Davas (Tavas) Karaca Ahmet Merkadı (Mezarı)[11]
8. Aydın Karaca Ahmet Yatırı ve Tekkesi[12]
9. Konya Karaca Ahmet Mezarlığı (Noyan, 2002:51)
10. Afyon-İhsaniye Karaca Ahmet Tekkesi[13]
11. Bulgaristan Karaca Ahmet Türbesi[14]
12. Üsküp Tekkeköy Karaca Ahmet Tekkesi[15]

7 Ankara yakınlarında bir Bektaşi tekkesidir. Burada Karaca Ahmet Sultân'a ait olduğu savlanan bir merkad (mezar) vardır. Tekkenin bulunduğu yer Hıristiyanlarca da kutsal sayılmaktadır. Çünkü Hıristiyanlar burada bir Hıristiyan azizinin bulunduğunu ve buranın ona ait manastır olduğunu ileri sürerler. Bu yüzden tekke Hıristiyanlarca da ziyaret edilir. (Noyan, 2002:44)

8 Sakarya ile Porsuk suyunun birleştiği yerde Karaca Ahmet Sultân'a izafe edilmiş olan bir tekkedir. (Noyan, 2002:304)

9 Bu Bektaşi dergahı, Bilecik'in biraz doğusunda, eski adı Lefke olan Osmaneli'nin yukarısında Karaca Ahmet Sultân'a izafe edilmiş tekkedir. Önceleri, Bilecik'in içinde ve dolaylarında yedi Bektaşi tekkesi vardı. (Noyan, 2002:57)

10 Geyve ile Göynük arasındaki Taraklı'da Karaca Ahmet Sultân'a izafe edilmiş olan bir tekkedir. (Noyan, 2002:117)

11 Evliya Çelebi, Davaz (Tavas) Kalesi ziyaretgâhları arasında dış kalede Karaca Ahmet Sultân'ın büyük bir merkadı olduğunu yazar. [Evliya Çelebi'den Aktaran: (Noyan, 2002:390)]

12 Aydın'da şehrin doğu tarafında Ilıcabaşı Semti'nde Karacaahmet adına bir yatır vardır. Buranın bir makam olması daha akla uygundur. Burada da çok eskiden bir dergâh olduğu söylenmektedir. Halen dergâh kısmı harap olmuş ve yalnızca yatır kalmıştır. Yatırın çevresindeki mezarlığa Karacaahmet Mezarlığı adı verilmiştir. Son yıllarda burası Telli Dede mevkiinde kurulan Asrî mezarlığa nakledilmiş ve yerine de Sosyal Sigortalar Kurumu tarafından, işçi apartmanları yapılmıştır. Mezarlık kaldırılmış, ancak Karacahmet Yatırı olduğu gibi bırakılmıştır. (Noyan, 2002:50-51)

13 Evliya Çelebi, Afyon Karahisar'ı ziyaret ettiğinde buradaki ziyaretgahlar ve Karaca Ahmed Sultan hakkında şu bilgileri verir: "*Bu şehri mamurun enderun birununda nice bin ziyaretgah vardır Amma asitanelerine bu asi yüzümüzü rumalide kıldığımız bu sultanlardır ki tahrir olunur Evvela şehir haricinde Kütahya rahı (yolu) üzre Yahşi Baba ve Bahşi Baba İkisi tev'eme biraderler (ikiz kardeşler) imiş Selim Han huzurunda taam (yemek) yerlerken sofra başında ikisi Padişahım biz bu an gideruz deyip ol an anı vahidde ikisi bir anda can teslim edüb bu mahalde defn idüb üzerlerine bir tekye bina etmişler Kendüleri Horasan erenlerden olmagile yine türbedarları ve tekyenişinleri Hindi ve Özbeki ve Mogoli ve Dagıstani fukaraları sakinlerdir Ve Hazreti Karaca Ahmed Sultan Sene* 660 (1261) *tarihinde* (?) *Sultan Urhan asrında intikal (vefat) idüb bu asitanalerinde defn etmişlerdir, Hala ziyaretgahı has ü ammdır (seçkin) ve meşhuru alemdir...*" (Evliya Çelebi, 1935:34-35)

14 (Kocadağ, 1998:28)

15 Üsküp ile onun biraz kuzeyinde Kumanova arasında Tekkeköy adında bir köydedir. Burada Karaca Ahmet Sultân'ın olduğu söylenen bir de yatır vardır. Tekkeköy'deki Karaca Ahmet Sultân, Hıristiyanlar tarafından da Aya Yorgi olarak kabul edilmektedir. Bu görüş o kadar yaygın bir biçimde kabul görmüştür ki, Balkan Savaşı ve Sırplar bu bölgeyi ele geçirmesinden sonra bu yatır üzerine haç dikilerek bir Hıristiyan ziyaretgâhı olarak gösterilmek istenmiştir. Ancak içindeki görevli Bektaşi dervişler halen orada bulunmaktadırlar. (Hasluck, 1995:87-88)

13- Manisa-Horoz Köy'ü Karaca Ahmet Türbesi,[16]

14. Manisa-Turgutlu Yılmazköy'de (Tatar Köyü'nde) Karaca Ahmet Tekkesi[17]

15- Manisa-Akhisar Karaköy Karaca Ahmet Türbesi,[18]

16- Manisa-Eşme Karaca Ahmet Köyü Karaca Ahmet Sultan Türbesi,[19]

Bu türbelerden "*Sivrihisar Karaca Ahmet Dergâhı*", "*Ankara-Polatlı Karaca Ahmet Sultan Tekkesi*" ve "*Porsuk Karaca Ahmet Tekkesi*" kaynaklarda farklı yerler olarak verilmesine karşın; tek bir türbenin/tekkenin mevkii olarak farklı adlandırılmasından, anı-

16 Karaca Ahmet Tekke ve Türbesi, Horoz Köy'ünün güney batısındadır. Tekke ve türbenin etrafı toprak duvarlarla çevrilmiş, ancak zamanla birçok yerleri yıkılmıştır. Gerek türbe duvarlarında ve gerekse avlusunda çok eski zamanlara ait olduğu şekillerinden anlaşılan bir sürü sütunlar vardır. Türbenin çevresinde birçok mermer taşlara rastlanmaktadır. Tekke ve türbenin avlusunu büyük selvi ağaçları süslemektedir. Türbenin güneyinde ve batısında da mezarlar vardır. Türbe yapılışı bakımından Selçuklu tipindedir. Karaca Ahmed türbenin tam ortasında doğu-batı istikametinde büyük bir tahta sandukanın içinde yatmaktadır. Bina eski güzellik ve sağlamlığını muhafaza etmektedir. Türbenin ne içinde ve ne de dışında hiçbir yazı yoktur. Türbenin içinde daha önce yer alan ve kaybolduğu/kaldırıldığı bildirilen eski bir levhadan şu satırlar hatırlanmaktadır:

Merdüm didesidir cümle ricalı Allahın
Görünürsenacap Karaca Ahmed Sultan
Medhini kâbei suttur ezdigâni haktır!
Denilirse yeridir Karaca Ahmed Sultan
Evliya çok bu cihan hali değil hiç veli
Arada ben gibidir Karaca Ahmed Sultan
.....

Türbeye bitişik sağında ve solunda bir takım hücreler bulunmaktadır. Bunların kuzeyde bulunanları harap ancak güneyde bulunanları yakın zamanlarda tamir edildiğinden şekillerini muhafaza etmişlerdir. Bunların tekkeye ait olduğuna şüphe yoktur. Vakfiyede anlatılanlara göre, eskiden buradan gelip geçenlere yemek verilirmiş ve Ahi teşkilatında ustalar kalfalarına dükkan açmak ve ustalık vermek içinde merasimlerini burada yaparlarmış. Kalfanın ustalık yapacağı, ustası tarafından anlaşılınca Karaca Ahmed türbesinde şehrin büyük ustaları toplanır; çırak tarafından ustalara, şeyhe ve hocalara ziyafet verilirmiş. Bu ziyafet sonunda orada bulunan ustalar tarafından ustalığı tasdik edilir peştamal kuşanırmış. Cumhuriyetten önce çocuğu olmayanlar, deli olanlar da Karaca Ahmed'i ziyaret ederler, kendilerine yardım etmesini rica ederlermiş. Rivayete göre Manisa'nın diğer yatırlarında olduğu gibi halk nazarında Karaca Ahmed de Manisa fatihlerindendir. Hicri 688 tarihinde Halveti Kolundan Bayramiye tarikatına intisap etmiştir. (Uluçay, 1940:31-32; Köylerimiz, 1933:349)

17 Turgutlu'ya bağlı köylerden Tatar Köyü'nün adı, köy halkının gösterdiği kahramanlıklardan dolayı "Yılmaz" olarak değiştirilmiştir. Bu köyün Kurupınar mevkii civarında Karacahmet Tekkesi denilen bir tekke vardır. (Noyan, 2002:358)

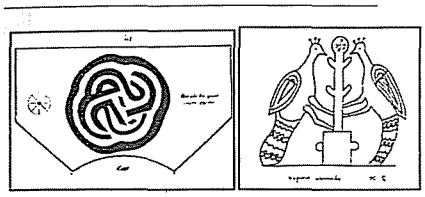
18 Bugün Karaköy civarında yukarıda adı geçen türbe bulunmaktadır. Ancak yazı vesaire yoktur. (Uluçay, 1940:140; Köylerimiz, 1933:417)

19 Eşme'deki Karaca Ahmed Köyü, iki tarafı dere olan bir sırtın üzerinde kurulmuştur. Köylülerin "*Dede*"- veya "*Yatır*" dedikleri türbe, köye bitişik olan mezarlığın kapısındadır. Karaca Ahmed Sultan denilen türbe balık sırtı betonla doldurulmuş iki mezardan ibarettir. Üzeri ise bir kenarı bir buçuk metre olan düzgün bir beşgen prizma üzerine tuğla ile yapılmış bir kubbeden ibarettir ki tabandan kubbenin en yüksek yeri üç metre kadardır. Yetmiş beş santim genişliğinde, bir metre yüksekliğinde güneye bakan kapısının üzerinde;

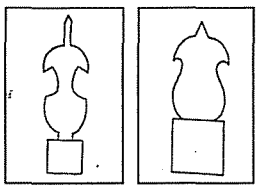
lan yerlerin biri birine çok yakın olmasından ve bu mekânlara ait bilgilerin yalnızca duyumlara dayalı olmasından kaynaklanan yanlış bir değerlendirmeyle tek bir yerden söz edildiği gözden kaçmıştır. Bu türbelerle ilgili kayıt, belge ya da harap da olsa bir türbe kalıntısına rastlanmaması bilgilerin yalnızca duyuma dayalı olduğunu göstermektedir.

"*Sakarya Geyve-Taraklı Karaca Ahmet Tekkesi*" ile ilgili hiçbir kayıtlı belge ve sözlü anlatım bilgisinin olmaması ve gerek Taraklı İlçesi'nin gerekse Pamukova (Akhisar) İlçesi'nin 27 Haziran 1987 tarihinde 3392 Sayılı Kanunla İlçe oluncaya kadar Geyve İlçesi'ne bağlı kasaba olması, hatalı bir bilgi aktarımında etkili olmuştur. Yine "*Bilecik Paşalar Karaca Ahmet Tekkesi*" ise, bu tekkenin Pamukova-Bilecik yolu üzerinde olması nedeniyle yerleşim yeri il olarak yanlış yazılmasına neden olan bir faktör olarak karşımıza çıkmaktadır. Çünkü Paşalar Köyü idari olarak, Sakarya İli Pamukova (Akhisar) İlçesi'ne bağlıdır.

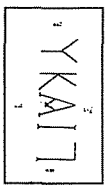
"*Denizli-Davas* (*Tavas*) *Karaca Ahmet Merkadı* (*Mezarı*)" ile ilgili kayıtlı belge bulunamamıştır. Sözlü aktarımlara dayalı olarak konu üzerine bilgi aktarımında bulunan yazar(lar), ilgili türbe ya da tekkeye bizzat gitmek yerine duyumlardan hareket ettikleri için bu tür hatalarla sıkça karşı karşıya kalmaktadır(lar). Ancak De-

Mermer Üzerinde İşlenmiş Kabartmalar

Kapının Sağ ve Solundaki Mermer Sütunlar Üzerindeki Kabartmalar

Kapının Dış Sol-Beyaz Mermer Duvarında Üzerinde Yer Alanlar

Kubbenin iç duvarında kıbleye dönük tarafında siyah mermer üzerinde beş parmak izi vardır. Üstü yazılı en eski mezar taşı 1250 tarihlidir. Bundan daha eski mezar taşları da bulunmaktadır. Bunların üzerleri yazısız renkleri siyahtır. Türbenin duvarından alınan beş sayılı yazı, bu civardaki Süleymanlı kalesindeki yazılara benzediğinden bu taşların kaleden getirilerek türbenin inşasında kullanıldığı açıkça görülmektedir. Karaca Ahmed Köyü'nün en yaşlısı Hacı Ömer Dayı: "*Vakti ile köy buraya on beş kilometre uzaklıkta 'Kocular' mevkiinde ve üç hane imiş. Tahminen dört yüz yıl önce buraya getirtilmişler. Köyde yaşayanları atalarının Kocular mevkiindeki eski yurduna bugün 'Karaca Ahmed Öreni' deniyormuş. Köy buraya geldiğinde bu türbeler burada imiş. Ancak üzerindeki kubbenin mevcut olup olmadığı bilinmemektedir. Dedelerinden duyduklarına göre bu türbede yatanlar Horasanlı imişler. Biri "Karaca Ahmed", diğeri de anası 'Sultan'mış. Buraya niçin geldiklerine dair hiçbir şey duymamışlar. 600 yıl önce öldükleri ve Karaca Ahmed'in Hacı Bektaşi Veli'nin arkadaşı olduğu da rivayet edilir*" diyerek türbeyle ilgili rivayeti anlatmıştır. Karaca Ahmed Sultan Türbesi'ni, yakın zamana kadar delilerin ve çocuğu olmayan kadınların ziyaret yeriymiş. (Uluçay, 1940:140; Kum, 1957a:1500-1503; Kum, 1957b:1515-1519) Halen yatır sağlam olup, dergah bölümü harap olmuştur. Karaca Ahmet adına kurulmuş çok sayıda tekkelerden biridir. (Noyan, 2002:109; Köylerimiz, 1933:403)

nizli Çukur-Kabataş mevkiindeki "*Kabataş Bektaşi Tekkesi*"nden (Toker, 1967-1968:106) dolayı böyle bir hatalı çıkarım yapıldığı düşünülmektedir.

"*Aydın Karaca Ahmet Yatırı ve Tekkesi*", "*Konya Karaca Ahmet Mezarlığı*" ve "*Bulgaristan Karaca Ahmet Tekkesi*" ile ilgili yazılı ve sözlü bilgilerin olamaması, buraların ancak isim olarak zikredilebilen türbe, tekke ve mezarlık olarak anılması yalnızca sözlü anlatım ve duyumlara dayalıdır. Bu konuda yazılı belge bulunmamaktadır.

"*Manisa-Horoz Köy'ü Karaca Ahmet Türbesi*", "*Manisa-Turgutlu Yılmazköy'de (Tatar Köyü'nde) Karaca Ahmet Tekkesi*", "*Manisa-Akhisar Karaköy Karaca Ahmet Türbesi*" ve "*Manisa-Eşme Karaca Ahmet Köyü Karaca Ahmet Sultan Türbesi*" ile ilgili kayıtlı belgeler incelendiğinde ise, vakfiye kayıtlarında bir Karaca Ahmet adının yer aldığı görülse de; Karaca Ahmet'in Hicri 668 tarihinde Halveti Kolundan Bayramiye Tarikatı'na intisap ettiği bilgisi, Hacı Bektaş Veli'nin hayatını konu alan "*Vilâyet-nâme*"de aktarılan bilgilerle çelişmektedir. Bu bilgi günümüzde "*Düşkünler Ocağı*" olarak da bilinen ve Alevi-Bektaşiler arasında saygın bir yere sahip olan "*Hıdır Abdal Ocağı*"ndan gelen (Karaca Ahmet Sultan'ın oğlunun soyundan geldiği genel kabul gören) Dedeler ile de örtüşmemektedir. Ancak bu konuda daha detaylı bir çalışma yapılması gerekmektedir.

Bu değerlendirmelerden sonra türbelerin mekânsal olarak var olmaları, yazılı belgelerinin bulunması, geleneksel uygulamalar ve sözlü anlatımların varlığı açısından Karaca Ahmet Türbelerini aşağıda yazılı olan yerlerle sınırlayabiliriz;

1. İstanbul-Üsküdar'da Karaca Ahmet Sultan Tekkesi/Türbesi
2. Afyon-İhsaniye Karaca Ahmet Tekkesi
3. Üsküp Tekkeköy Karaca Ahmet Tekkesi
4. Manisa-Horoz Köy'ü Karaca Ahmet Türbesi
5. Manisa-Eşme Karaca Ahmet Köyü Karaca Ahmet Sultan Türbesi
6. Sakarya-Pamukova Paşalar Karaca Ahmet Türbesi.

PAMUKOVA İLÇESİ

Selçuklu Devleti'nin parçalanmasından 50 yıl sonra, merkezi bugünkü Bilecik Vilayeti'nin Söğüt İlçesi civarında kurulan Osmanlı Beyliği, bir kısım beylikleri kendi himayesi ve egemenliği altına alarak genişlemiş, 1299 yılında Osman Gazi önderliğinde Osmanlı Devleti kurulmuştur. Osmanlı akıncıları 1299 yılında Bilecik Tekfurluğu'nu ve Yarhisar Kalesi'ni fethini tamamlamıştır. 1305 yılında Lefke (Osmaneli) Tekfurluğu'nu, 1313 yılında da Akhisar (Pamukova), Geyve ve Göynük tekfurluklarını fethederek Osmanlı topraklarına katmışlardır.

Osman Bey ve Osmanlı akıncıları Beğce Tekfurluğu'nu fethettikten sonra Akhisar üzerine yürümüş, Akhisar Tekfuru askerleri ile Osmanlı askerleri Şıhvarmaz (Şeyhvarmaz) ve Bacı köylerinin güneyinde karşılaşarak savaşmış, yenilerek yok olacağından korkan tekfur; askerleri ile kaçarak Karaceyş (Paşalar) Hisarı'na (Ak-

taş, 2006a; Aktaş, 2007b) gizlenmişlerdir. Tekfurun Karaceyş Kalesi'ne gizlendiğini bilen Osman Bey kışı Bilecik'te geçirmiştir. Baharda oğlu Orhan Bey, Konuralp ve Akçakoca'yı göndererek, Akhisar ve yöre halkını rahatsız ettiğini bildiği, tekfur ve askerlerinin yaşadığı Karaceyş Kalesi'ni fethetmelerini istemiştir. Karaceyş Kalesi'ni fethetmek için Akhisar'a gelen Orhan Bey'in kurnaz bir planı ile kaleye bir bölük saldırırken diğer bir bölük yanda ve kale kapısı cephesinde mevziiye girmiştir. Kaleye hücum eden Osmanlı birliği yenilmiş izlenimini vererek kaçmaya başlamıştır. Kaçışın gerçek olduğunu sanan tekfur ve askerleri kaçan birliği kovalarken, gizlenmiş olan diğer bölük kaleyi eline geçirmiştir. Arazide gizlenmiş olan diğer bölük ise kaçan bölükle birleşip tekfurun askerlerine hücum etmiş, tekfur askerleri ile kaleye geri dönmek istediğinde kalenin Osmanlılarca fethedildiğini görerek teslim olmuştur.[20] 1314 yılında Karaceyş Tekfuru'nun teslim olduğunu öğrenen Tinse[21], (Rinse/Tirse) Tekfuru'da teslim olmuştur. Yörenin fethedilmesinden sonra Akhisar ve havalisinin Söğüt'ten idare edilmesinin güç olacağını anlayan Osman Bey tarafından çevrenin merkezi durumunda olan Akhisar'ı (Pamukova'yı) "Eminlik" yapılmıştır. Samsa Çavuş'da "*Emin*" olarak tayin edilmiştir. Eminliğin ne kadar devam ettiği kesin olarak bilinmemektedir. Eski Altıntaş mevkiindeki bulunan mezar taşları yazıtlarından anlaşıldığına göre Akhisar'ın Eminlik olduğu kesindir. Yörenin Osmanlılarca fethinden ve Eminlik oluşundan sonra Söğüt civarında yaşayan *Balaban Türkmenleri*nin sanatkâr olanları ve *Manavlar* Akhisar'a (Pamukova'ya), çiftçi olanları da yeni kurdukları köylere yerleşmişlerdir. Hayvancılık yapanları ise İnönü, Kıranyurt, ve Erikli (Karacasu) gibi yaylalara giderek hayvancılık yapmaya başlamışlardır. Osmanlı Devletinin kuruluşundan hemen sonra Türklerin egemenliğine geçen "*Akhisar*" (Pamukova), bu tarihten günümüze kadar işgal görmemiş, sürekli Türklerin elinde kalmıştır. (Aktaş, 2006b; Aktaş, 2006c)

Pamukova'nın ilk yerleşim yeri; bugünkü ilçe merkezinin üç kilometre batısında Oruçlu ve Üçevler köylerinin güneyinde, bugün tarla olarak kullanılan Altıntaş mevkii ve halk tarafından kasaba diye isimlendirilen yerde kurulmuştur. Pamukova'nın ilk adı "*Kasaba-i Atik*" (yer olarak Altıntaş Mevkii)'dir. Paşalar Köyü'nden Kambur Eyüp'ün dedelerinden dinlediklerine göre bir defada kırk düğün olan Kasaba-i Atik'e (Altıntaş'a) yılanların musallat olmasından dolayı halk korkarak bu yerleşim birimini terk ettiği biçimindedir. Halkın bundan sondaki taşındıkları yerin Elperek Mahallesi olduğu, taşındıkları bu yere "*Yeni Köy*" ismini verdikleri kesindir. Elperek Camii avlusundaki mezar taşının üzerinde yazılı tarihten anlaşıldığına göre MS.1200 yıllarında bu civar yerleşim merkezi olarak kullanılmış-

20 Kalenin fethine dair ikinci rivayet ise; kalenin kuzeyindeki Kadıköy'ü civarında hayvanlarını otlatan çobanın yatarken, kaleye akmakta olun suyun sesini duyduğunu Osmanlı akıncılarına bildirmesinden sonra suyun kesilerek Karaceyş Kalesi halkının susuz kalmalarından dolayı teslim oldukları biçimindedir.

21 Rinse/Tirse Tekfuru

tır. Elperek Camii civarına taşınan insanlar camii inşaatı için kestikleri kerpiçleri sıraya dizilip elden ele taşıyarak (elbirlik) camii inşaat alanına getirerek camii inşa etmişlerdir.[22] Kasabanın büyüyerek gelişmesi sonucunda yerleşim merkezinin adı "*Akhisar*" olarak değişmiştir. Yeni köy adının Akhisar oluşundan sonra Elbirliğin Arapça da, elperek manasına gelmesinden ve Elperek Camii'ne "elbirlik" kerpiç taşınması hadisesinden dolayı, camii çevresindeki mahalleye Elperek Mahallesi adı verilmiştir.

1863 yılından itibaren tutulmaya başlayan tapu kayıtlarına göre; *Akhisar* (Pamukova), Kocaeli (İzmit) İline bağlı bir ilçe (kaza) iken, 1874 yılında Geyve ilçesine bağlı bucak/nahiye haline gelmiştir. *Akhisar* (Pamukova) Cumhuriyet döneminde de Geyve İlçesi'ne bağlı bucak merkezi olarak kalmıştır.

Pamukova'nın ilk olarak hangi tarihte Belediye yapıldığı bilinmemektedir. Ancak Kurtuluş Savaşı günlerinde Belediye başkanının Müftüzade Rüştü Bey olduğu beldede yaşayan yaşlı insanlar tarafından ifade edilmektedir. Kurtuluş Savaşını takip eden yıllarda Cumhuriyetin ilanıyla belediye kanunlarının çıkarılarak yürürlüğe girmesi sonucunda; nüfusun az oluşu nedeniyle 1926 yılında belediye teşkilatı kaldırılmıştır.

"*Akhisar*" adı 1937 yılında çıkarılan özel bir kanunla isminin başka beldelerle karışması nedeniyle, bölgede bol miktarda pamuk yetiştirilmesinden ilham alınarak "*Pamukova*" olarak, yine 1938-1939'lu yıllarda da çıkarılan özel kanunlarla "*Tesbene*" (Fevziye), "*Evrenli*" (Cihadiye), "*Dana*" (Turgutlu), "*Tirse*" (Kemaliye) köylerinin yabancı dillerden gelen adları, yeni isimleri ile değiştirilmiştir. 1945 yılında; "*Kasaba-i Atik*" de ikamet eden İnegöl ve Gölpazarı göçebelerinden semercilik, demircilik, sepetçilik, kalaycılık gibi işler yapan göçebe ırkın Cedit Mahallesi'ndeki boş araziye yerleştirilmeleri ile Belediye kurulabilmesi için yeterli olan 2000 nüfusa ulaşılarak Pamukova Belediyesi kurulmuştur. 1946 Yılında yapılan mahalli seçimlerde Sami Karadayı ilk Belediye reisliğine seçilmiştir. Pamukova, 19 Haziran 1987 tarihinde 3392 Sayılı kanunla İlçe olmuş ve 7 Eylül 1988'de ilk Kaymakam atanarak İlçede idari yapılanma tamamlanmıştır. İlçeye merkezine bağlı *Cumhuriyet*, *Elperek* ve *Yenice* olmak üzere 3 mahallesi ve 30 köyü bulunmaktadır.

PAŞALAR KÖYÜ

E-25 karayoluna 3 kilometre uzaklıkta, tarihi Paşalar Kalesi'nin güney eteğinde kurulan köyün; kuzeyinde "*Kadıköy*", batısında "*Pınarlı*", güneyinde "*Oruçlu Köyü*", güneydoğusunda "*Karapınar Köyü*" yer almaktadır. Köyün bir yanından "*Ulu Dere*", bir yanından da "*Paşa Deresi*" (*Paşalar Deresi*)[23] akmaktadır. Yazları sıcak kışları soğuk geçer.

22 20 Ocak 1993 tarihinde elektrik kontağı sonucu yanan camiinin bugün yerine yenisi yapılmıştır.

23 Paşalar Deresi; Eskiyayla Köyü'nün güneyinden doğar. Paşalar Köyü'nden adını alır. Paşa Deresi Ağaççılar, Kadıköy, Paşalar ve Karapınar köylerinden gelen bir kaç kolla beslenir. Pamukova'nın batısından geçerek Ana Hendek'e dökülür.

Osmanlı Devletinin kurucusu Osman Bey, oğlu "*Orhan Bey*" ile komutanları "*Akçakoca*" ve "*Konuralp*"i, Karaceyş Kalesi'ni fethetmeleri için göndermiştir. Bizanslılara ait *Beğce*, *Tinse* tekfurlukları ve Karaceyş Kalesi fethedildikten sonra, Söğütlü ve Karacadağ çevresinden gelen *Manavlar* (*Türkmenler*) (Aktaş, 2002a:10-11; Aktaş, 2002b:2; Aktaş, 2004b:34-37; Aktaş, 2004c:178-190) önce Altıntaş'a yerleşmişlerdir. Daha sonra da Karaceyş (Paşalar) Kalesi'nin[24] eteklerine yerleşmeleri ile kurulan Paşalar Köyü, ilçeye bağlı en eski köylerden biridir. Köy iki mahalleden oluşmaktadır. Bunlar: "*Merkez*"[25] ve "*Üçevler*"[26] mahalleleridir.

Köyün ilk yerlileri olan *Manavlar* E-25 karayolunun üzerinde, Pamukova'ya 4 kilometre uzaklıkta *Üçevler Mahallesi*'nde[27] yaşamaktadırlar. *Manavlar*, 27 Nisan 1960 tarihinden başlayarak, köyün tarım alanlarına uzak oluşu ve ulaşımın güç olma-

24 *Paşalar* (*Karaceyş*) *Kalesi*: Sakarya İli Pamukova İlçesi Paşalar Köyü'nün kuzey tarafında bulunan sarp bir tepe üzerine kurulmuştur. Kaleye hakim olan Karaceyş Tekfurluğu'ndan dolayı kalenin adı "*Karaceyş Kalesi*" olarak kaynaklarda yer almaktadır. Osmanlıların kaleyi feth etmelerinden sonra adı "*Paşalar Kalesi*" olarak değiştirilmiştir. Kale adını çevresine ilk yerleşim yapılan yere "Paşalar Köyü" olarak vermiştir. Önündeki ovaya hakim konumda olan bu kaleye Paşalar Köyü'nden yokuş yukarı tırmanarak, bir saatlik yaya yolculuğu sonucu çıkılabileceği gibi, Karapınar-Kadıköy-Bakacak Köyleri istikametinde giden yoldan sola ayrılarak ormanlık ve taşlık bayırdan yaya yürüyüşle de ulaşılmaktadır. Kaletepe diye bilinen bu mevkinin coğrafi yapısına uygun olarak ana kaya üzerine oturtulan sur duvarları tepenin etrafını dairesel olarak çevrelemektedir. Surun 2/3'lük kısmı tamamen tahrip olmuştur. Kuzey ve kuzeybatı tarafta bulunan sur duvarları iri kesme taşlarla yapılmış, taş sıraları arasında tuğla sıraları mevcuttur. Bu duvar üzerinde bulunan Geç Roma dönemi mezar stelleri, sunak parçaları, sütun ve sütun kaideleri ile mimari parçalar devşirme malzeme olarak kullanılmıştır. Sağlam olarak günümüze ulaşabilen kısmın sur duvarı boyunca yaklaşık 9-10 metre aralıklarla yer alan üç adet üçgenimsi çıkıntı vardır. Bu çıkıntıların en kuzeyde bulunanı üzerinde içerisi beşgen şekilli odacık kalıntısı yer almakta olup, yan duvarlarının mimari yapısından üstünün tonoz veya kubbe ile kapatılmış olduğu anlaşılmaktadır. Güney taraftaki sur duvarları ise farklı yapıdadır. Dış yüzeyleri kabaca düzeltilmiş küçük boyutlu 7-8 sıra taş duvar üzerine tuğla sıraları ile örülmüş bir sur yapısına sahiptir. Güneybatı tarafta taş duvar üzerine tuğla ile inşa edilmiş yuvarlak kemerli giriş bulunmaktadır. Güney tarafa doğru doğal eğimi bulunan kale içerisinde yer yer mimari kalıntılar, kısmen tahrip olmuş tuğla ile yapılmış kemer ve tonozlar bulunmaktadır. Bu yapıların mahiyetini tespit edebilmek için kazı yapılması gerekmektedir. Kale içerisinde defineciler tarafından yapılan çok sayıda kaçak kazı çukuru mevcuttur. Gerek sur duvarlarında ve gerekse mimari kalıntılarda kaçak define avcılarının yapmış olduğu tahribat bir hayli büyüktür. Geyve'den Mekece'ye kadar uzanan Pamukova ve Geyve ovalarını adeta kuşbakışı gören Paşalar Kalesinin yapım tekniği ve sur duvarlarında kullanılan geç Roma dönemi mezar stelleri ile mimari parçaların devşirme malzeme olarak kullanılmış olması Bizans dönemi yapısı olduğunu göstermektedir. Kuzey ve Güney taraf sur duvarlarının farklı teknikte yapılmış olması Erken Bizans döneminde yapılan kalenin daha sonra tahrip olması sonucu Geç Bizans döneminde, yıkılan kısımların yeniden inşa edildiğini göstermektedir.

25 Merkez Mahallesi'ndeki başlıca mevkiler; Özyerler, Sırakayalar, Sondul Çamlığı, Karandere, Karadere, Karameşe, Yalabek, Sapdere, Paşa Deresi, Akyokuş, Bağlarsokayı, Küçükinler, Kale Arkası, Akbaba Kayaları, Hamam Deresi, Dermendoruyu, Taşkesimi, Gedik, Hasırüstü.

26 Üçevler Mahallesi'deki başlıca mevkiler; Buruncuk, Taşkesimi, Altıntaş, Kasabayanı, Kasabamezarlığı, Altıntaşmezarlığı, Ormanbaşı, Gocaova, Atçayırı, Pehlivankuyuları ve Köyyanları.

27 Mahallenin doğusunda "*Karapınar Köyü*", kuzeyinde "*Paşalar Köyü Merkez Mahallesi*", batısında "*Oruçlu Köyü*", güneyinde "*Özbek Köyü*" ve "*Fevziye Köyü*" yer almaktadır.

sı nedeniyle aşağıdaki düzlüklere (bugünkü Paşalar Köyü "Üçevler Mahallesi"ne) taşınarak, Paşalar Köyü *Merkez Mahallesi*'ni tamamen terk etmişlerdir. Üçevler Mahallesine (Köyüne)[28] ilk yerleşen İsmet Erol olur. Köyün merkezinden ve Karaca Ahmet Sultan Türbesi'nin oradan ayrılmak gibi zor bir kararı veren İsmet Erol *"Köylüler böyle bir şey yaptığım için iki yakamın bir araya gelmeyeceğini söyleyince Ahmet Dede'ye (Karaca Ahmet Sultana'a) gittim; "Senin bize ne ihtiyacın var. Biz evimizin rızkı için gidiyoruz dedim ve dua ederek helallik isteyerek"* oradan ayrılır. Onun ardından Ali Rıza Gür ve Mehmet Mercan'ın Pamuova-Bilecik yolu üzerindeki şimdiki yaşadıkları yere yerleşmeleri ile üç evden oluşan bu yere "Üçevler" adı verilmiştir. Paşalar Köyü'nden 3 hanenin Eskişehir asfaltı üzerine yerleşmesiyle mahalle büyümeye başlayan mahalleye, göç 1975 yılına kadar sürmüştür. Üçevler Mahallesi'nde yaklaşık 40 hane yaşamaktadır. Buradaki yaşayan Manav sülaleleri: *"İmamlar", "Pehlivanlar", "Macurlar", "Osmanlar", "Hacıömerler", "Sandıkçılar", "Ataklar", "Gocaüsenler", "Nuriler", "Hacıeyüpler", "Hacıabdullahlar", "Mercanlar"* ve *"Hürriyetçiler"*dir.[29]

Köyün ilk yerlilerinin yerine, İzmit Sultaniye Köyü'nden gelen *Karadeniz* kökenli aileler köyün Merkez Mahallesi'ne (eski tarihi alanına) yerleşmişlerdir. 1965 yılında Rasim Kocaman Merkez Mahallesi'ne yerleşen ilk *Karadenizli* olmuştur. Merkez Mahallesi'nde 23 hane yaşamaktadır. Bu Mahallesi'nde yaşayan Karadenizli sülaleler; *"Şükrünün Mustafalar", "Şevketin Mustafa", "Çevikler", "Eryiğitler", "Özkanlar", "Çamlar"*dır.[30]

Tek öğretmenle öğretimin yapıldığı ilkokulu olan köyün, sağlık ocağı ve ebesi yoktur. Ekonomik açıdan Merkez Mahallesi'nde yaşayanlar geçimini çiftçilik ve bağcılıktan sağlar. Başlıca geçim kaynağı olan tarım ürünleri şunlardır; buğday, hayvan yemi için arpa, mısır ve burçaktır. Değer kazanan ürünleri ise ayçiçeği, bostan, pancar ve çok önem verdikleri üzümdür. Ana yola 3 kilometre uzaklıkta Merkez Mahallesi'nde yaşayan *Karadenizliler*, ürettiği tüm ürünlerin satışını anayol üzerinden işleyen taşıtlara yaparlar. Mahallede her ailenin yerli cins inekleri bulunmaktadır. Süt satımı olmadığı için yağ, yoğurt fazlası pazarda satılmaktadır. Üçevler Mahallesi'nde yaşayanlar ise geçimini tarım ve tarım ürünlerinden sağlar. Bu mahallede yaşayanların en çok önem verdikleri en çok gelir getiren ürünler; üzüm, şeftali ve soğan'dır. Üçevler Mahallesi, çevrenin ilk üzüm yetiştiren ve modern tarımı en iyi uygulayan yerleşimdir. Üzümün her çeşidinin yetiştirildiği mahallede, pancar, buğday, arpa, mısır, ayçiçeği ve bostan ek gelir sağlayan ürünlerdir.

28 Paşalar Köyü'ne bağlı olan Üçevler Mahallesi, halk arasında ve hatta köy kahvesine asılan tabelada idari olmasa da Üçevler Köyü olarak adlandırılmaktadır.

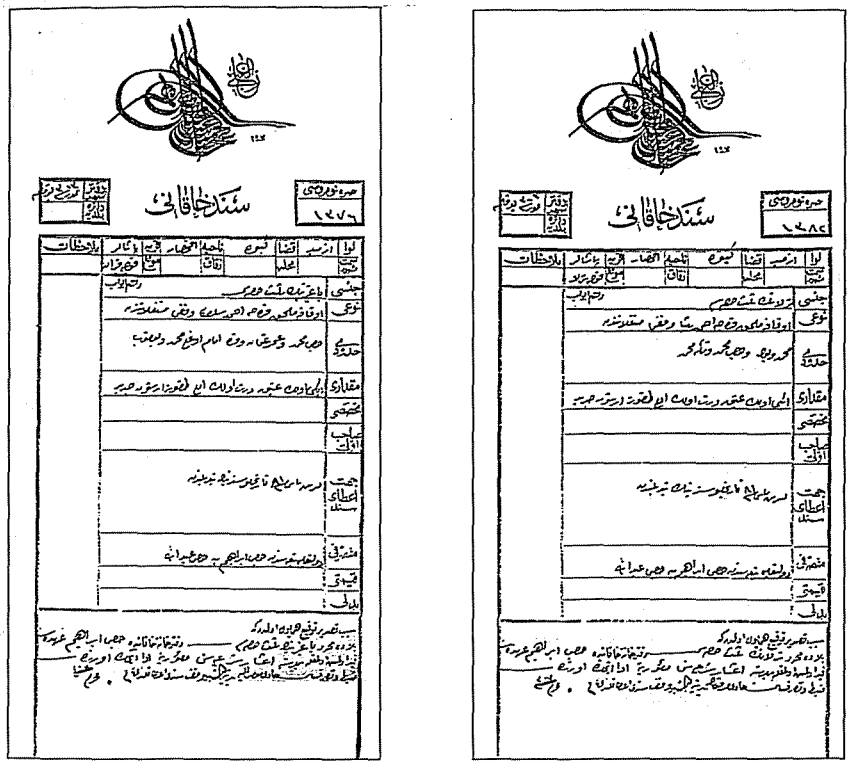
29 Kaynak Kişiler: İsmet Erol, Enver Atak, Şefik Yıldırım, İbrahim Erol, Hasan Ay.

30 Kaynak Kişiler:Hasan Ay, Metin Eryiğit, Ersoy Yavuz.

PAŞALAR KÖYÜ'NDE KARACA AHMET SULTAN TÜRBESİ

Karaca Ahmet Sultan Türbesi, Paşalar Köyü hudutları içinde 2 pafta 441 nolu parselde, aynı parsel üzerinde bulunan köy camii ile bitişik bir türbedir. 28 Kasım 1993 tarih ve 3562 sayılı kararla türbe ve camiinin tescili yapılmıştır. (Aktaş, 2004a:26-29; Aktaş, 2005; Aktaş, 2007a; Aktaş, 2007b)

Türbenin, Osmanlı İmparatorluğu padişahlarından I.Murat döneminde vezir-i azamlık ve kazaskerlik görevini yürüten Çandarlı (Cendereli) Kara Halil Hayrettin Paşa'nın himayesindeki Akhisar (Pamukova) İlçesinde yaşadığı ve büyük bir evliya olduğu rivayet edilen Karaca Ahmet Sultan'ın ismindeki "*Karaca*" simgesini geyiklerle kurduğu insanüstü ilişkiler ve onlarla konuşması rivayet edilerek bu ismi aldığı ve bu gibi birçok kerameti olduğu yöre halkı tarafından anlatılmaktadır. Karaca Ahmet Sultan'ın gösterdiği kerametler üzerine Hayrettin Paşa himayesi altındaki Paşalar Köyü arazisini Karaca Ahmet Sultan'a vakf eder. Ayrıca türbe ile ilgili yazılı olan Sened-i Hakani belgelerinden de bu arazinin bir vakıf arazisi olduğu doğrulanmaktadır. (Yenigül&Özbay, 1993; Aktaş, 2004a:26-29)

Karaca Ahmet Sultan Sened-i Hakani Belgeleri (1376-1382)

Şu anda köy tüzel kişiliğine ait bir arazi üzerinde bulunan türbede Karaca Ahmet Sultan, eşi ve üç çocuğuna ait olmak üzere toplam beş adet mezar bulunmaktadır. Köyün yaşlıları, mezarların daha önce toprakla düz bir biçimde olduğu, hatta mezarların içine açılan oyuklardan kemiklerin bile göründüğünü, gelen ziyaretçilerin bu oyuklardan ellerini ve ayaklarını sokarak kemiklere değip dua ettiklerini anlatmaktadır. Ancak ölüye saygı nedeni ile daha sonra bu mezarların üzeri tabut biçimde beton dökülerek kaplandığı belirlenmiştir. (Yenigül&Özbay, 1993; Aktaş, 2004a:26-29)

Köyün yaşlılarınca 1925 yılında Tekke ve zaviyelerle ilgili kanunun çıkmasından sonra, türbeye ait örtülerin ve yazmaların nahiye müdürüne teslim edildiği ve bu emanetlerin İzmit Müzesi'ne götürüldüğü anlatılmaktadır. Yine Karaca Ahmet Türbesi'nin içinde bulunan geyik boynuzlarının 20-25 yıl önce kaybolduğunu ifade etseler de, Müze görevlileri tarafından tescil işleminin yapıldığı 1993 yılına ait çekilen fotoğraflarda geyik boynuzu açıkça görülmektedir. Mezarların ve geyik boynuzlarının defineciler tarafından tahrip edildiği yaşlılarca söylenmiştir. Açıkça ifade edilmese de tahribatı yapan(lar)ın bilindiği *"Türbeye girenler mezarlara daha birkaç kazma vurmadan mezarlardan çıkan parlak ışıktan korkarak, oradan hepsi uzaklaştılar. Ertesi sabah, kazmaları ve kürekleri sabah namazına gittiğimizde türbenin içinde bırakılmış olarak bulduk. O kişiler bir daha türbeye yaklaşamadılar"* anlatımından çıkarılabilmektedir. Ayrıca köy halkı Karaca Ahmet Sultan Türbesi'nde olan; "*Büyük* Kırmızı *Şamdan*", 2 adet "*Büyük Karakazan*", 2 adet "*Büyük Ağaç Kepçe*"nin olduğunu bunlarında kaybolduğunu söylediler.[31]

Mezarları çevreleyen türbenin duvarlarının alt kısmı tuğla ve taştan karışık olarak, üst tonozlu kısımlar ise tamamen yığma tuğladan yapılmıştır. Tonozlu üst yapının iç kısmında tonozu destek amacıyla içbükey bir kemer bulunmakta ve bu kemerin de yığma tuğlalardan yapıldığı tespit edilmiştir. Türbenin iç ve dış kısmında hiçbir süsleme elemanı bulunmamaktadır. Türbenin yapı tekniği ve mimarisi Osmanlı dönemidir. Yapının girişi doğu cepheden kemerli küçük bir kapı ile sağlanmış, mezarın bulunduğu bölüme girmeden önce ahşap örgülü bir çit ile ziyaretçi kabul ve dua okuma olarak kısmı ayrılmıştır. İç kısmının havalanmasını sağlamak için batı duvarında ufak bir pencere bulunmaktadır. Yapının zamanla olan depremlerden kısmen zarar görmesi ve oluşan çatlakları örtmek için iç ve dış duvar yüzeyleri ile tonozlu kısım beton sıva ile sıvanmış, ancak bu beton sıvalar da yer yer dökülmüştür.

Köy halkı her Cuma akşamı türbenin bu kısmında şamdanları yakar ve ibriklere su doldururlarmış. Ertesi gün sabah geldiklerinde ise ibriklerin boşaldığını görürlermiş. Yörede yaşayanlar bu suyla türbedekilerin abdest aldıklarına inanmaktadırlar. Köylüler her bayram Türbeye gelerek örtüleri öper ve türbede ya-

31 Kaynak Kişiler: İsmet Erol, Enver Atak, Şefik Yıldırım, İbrahim Erol, Hasan Ay.

tanlarla bayramlaşırlarmış. Karaca Ahmet Türbesi'ne şifa bulmak ve çocuk sahibi olmak için gelenlerin, dilekleri için içerideki çite (tahta parmaklıklara) çaput bağladıkları ve Türbeye adak adadıkları, dilekleri gerçekleştiğinde kurban kestikleri söylenmiştir. Günümüzde özellikle Cuma günlerinde ziyaretin yapıldığı gözlenmiştir.

Türbenin üzeri ilk yapılışında kiremitli çatı ile örtüldüğü halde, çatının yıkılması sonucu çatı sonradan yenilenmiş ancak bugün yeni yapılan bu çatı da harap bir duruma gelmiştir.

Türbenin ufak olması ve ziyaretçi kabul-dua kısmının dar olması nedeni ile doğu cephede giriş kapısı önüne sonradan ekleme bir yapı yapılmış, ancak bu yapı da tamamen harap bir duruma gelmiştir. 1925 yılında Tekke ve zaviyelerle ilgili çıkarılan kanundan sonra avlu kapısının (eskiden kurban kesilen ve pişirilen yerin) yani dış girişin kapatıldığı ve daha sonra açıldığı belirtilmiştir. Bu bilgilere dayanarak Türbe girişine yapılan bu bölümün en azından 80 yıldan fazla olduğu ortaya çıkmaktadır. Ayrıca örülen bu kapının hangi tarihte açıldığına ilişkin kesin bir bilgi bulunmamaktadır. Eskiden köylüler tarafından daha çok adak kurbanlarının kesimi ve pişirilmesi için kullanılan bir bölüm olan ön giriş, günümüzde bu amaç için artık kullanılmamaktadır.

Türbenin bu bölümü *"önceleri çocuğu olmayanların ve hastalıkları için şifa arayanların kurbanlarını kestiği, yağmur yağması ve bereketli bir yıl geçmesi için* 6 *Mayıs'ta ya da* Haziran *ayına kadar olan bir* Pazar *günü* 'Hıdrellez Pilavı'nda *yapıldığı yer olarak kullanılırmış"*. Türbe çevresinde en büyük 'Hıdrellez Pilavı'; *Bakacak, Kadıköy, Pınarlı, Hayrettin, Oruçlu, Karapınar, Ağaççılar* ve diğer ova köylerinin katılımıyla 1992'de yapılırken, bu tarihten sonra etkinlik aralıklı yapılmaya başlanmış ve en son 2002 tarihinde 'Hıdrellez Pilavı' yapılmıştır. Bu pilav için her hane kendiliğinden yapılacak olan etkinliğe; bulgur, nohut, ev yufkası, dağ keçisi ve ayran için yoğurt vererek katılmış. Yaklaşık 1.000 kişinin katıldığı 2002 yılındaki Hıdrellez Pilavı için; köy içinden ortalama 60 teneke bulgur, 20 teneke nohut, 5-6 adet teke (dağ keçisi) ve 30 bakraç yoğurt toplanmış. Karakazanlardaki pilavın pişip pişmediği üzerine dikilen büyük ağaç kepçenin yavaş yavaş eğilmesi ve durmasıyla anlaşılır, bu aşamadan sonra da ateşin üzerinden çekilen pilav dolu karakazanın ağzı kapatılarak pilavın çekmesi (kıvamına gelmesi) için bir süre beklenirmiş. Bu etkinliğe katılanlar önce Karaca Ahmet Sultan ziyaret edip, adından Türbe çevresinde yapılan *'Yağmur Duası'*na katılıp ve sonra hep birlikte 'Hıdrellez Pilavı' yenmiş.

Karaca Ahmet Türbesi'nde gerçekleşen kerametlerle ve olaylarla ilgili anlatımlar günümüze kadar gelmiştir. Paşalar Köyü'nden İsmet Erol *"özellikle gün doğumuna yakın saatlerde Karaca Ahmet Sultan yemyeşil ışık biçiminde ovanın diğer tarafındaki karşı kayalıklarda/dağlarda olan yatırları ziyaret ederdi, kimi zaman ise fırtınada yolunu kaybeden köylülere yolunu göstermek için tepenin üzerindeki türbesinden nur gibi ışıklar saçardı diyerek"* türbe çevresinde meydana gelen olağan üstü olayları ziyaretçilere aktarmak-

tadır. Köy yaşlıları türbe ve yatırlar arası bu ziyaretlerin karşılıklı olarak yapıldığını da ifade etmişlerdir. Yine aynı köyden Enver Atak, "1950-1951 *yıllarında askerden izinli geldiğinde Hendek İlçesi Punaköy'den Remzi Bey ve eşinin çocukları olmadığı için Karaca Ahmet Sultan'ın türbesini ziyaret ettiğini, bu ziyaretten sonra 3 erkek evladı olduğunu ve adağı gerçekleştiği için türbede kurban kestiğini*"; Şevket Yıldırım ise "*Pamukova İlçesi Teşvikiye Köyü'nden akrabasının Karaca Ahmet Sultan'ın türbesini ziyaret ederek çocuğu olması için adak adadığını ve dileği gerçekleşince kurban kestiğini*" anlatmışlardır.

Günümüzde kısmen de olsa Karaca Ahmet Sultan Türbesi'ni ziyaret etme, adak adama ve kurban kesme geleneği devam etmektedir. Ancak köylülerin en büyük beklentisi, Kültür ve Turizm Bakanlığına bağlı kurul tarafından onarım izninin verilmesi ve onarımın Bakanlıkça desteklenmesidir.

Bu bildiriyle ilgili Fotoğraflar Ekler bölümündedir.

KAYNAKLAR

AKTAŞ, Ali (Ocak 2002a), "Sakarya'da Yaşayan Yerli ve Yerleşik Türkler: Manavlar", Irmak Kültür-Sanat Dergisi, Sayı: 13, Sakarya, s.10-11

AKTAŞ, Ali (3 Mayıs 2002b); "Manavlar", Kaynarca Gazetesi, Haftalık Bağımsız Gazete, Kaynarca, s.2

AKTAŞ, Ali (Ocak 2004a), "Sakarya'da Karaca Ahmet Sultan Türbesi", Irmak Kültür-Sanat Dergisi, Sayı: 37, s.26-29

AKTAŞ, Ali (Haziran 2004b); "Marmara Bölgesi'ndeki Manavlarda Zeybek Kültürü", (Taraklı Özel Sayısı) Irmak Kültür-Sanat Dergisi, Sayı: 42, s.34-37

AKTAŞ, Ali (Aralık 2004c), "Sakarya'nın Kültürel Yapısı", Yedi Renk Yedi İklim: Sakarya, Sakarya Valiliği Yayını, İstanbul, s.178-190

AKTAŞ, Ali (2005), Sakarya Kültür Envanteri, İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Sakarya, (212 sayfa)

AKTAŞ, Ali (31 Mart -7 Nisan 2006a), "Kültürel Renkleriyle Sakarya: Dört Yol Ağzında Bir İl Sakarya-1" Bizim Sakarya Gazetesi, Yazı Dizisi.

AKTAŞ, Ali (8 Nisan-17 Mayıs 2006b), "Kültürel Renkleriyle Sakarya: Sakarya'ya Göçler ve Kültürel Doku-1", Bizim Sakarya Gazetesi, Yazı Dizisi.

AKTAŞ, Ali (1-20 Haziran 2006c), "Kültürel Renkleriyle Sakarya: Sakarya'ya Göçler ve Kültürel Doku-2", Bizim Sakarya Gazetesi, Yazı Dizisi.

AKTAŞ, Ali (2007a), Sakarya Turizm Master Planı, İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Sakarya, (235 sayfa+8 harita)

AKTAŞ, Ali (2007b), Farklı Kimliklerin Kavşak Noktası: Kültürel Renkleriyle Sakarya (Sa-

karya'nın Toplumsal ve Kültürel Yapısı), Yayınlanmamış Çalışma, Sakarya

ARAZ, Nezihe (1988), Anadolu Evliyaları, Sekizinci Baskı, Özgür Yayınları, İstanbul

ATSIZ, Nihal (1985), Aşıkpaşaoğlu Tarihi (Tevârih-i Âl-i Osman: Osmanlı Hanedanı Tarihi, İstanbul

Evliya Çelebi (1935), Seyahatnâme: Anadolu, Suriye, Hicaz (1671-1672), Cilt: 9, İstanbul

HASLUCK, Frederıck Wıllıam (1995), Anadolu ve Balkanlarda Bektaşilik, Çeviri ve Yayına Hazırlık:Yücel Demirel, Ant Yayınları, Anadolu Matbaası, İstanbul

GÖLPINARLI, Abdülbâki (Haz.) (1958), Manakıb-ı Hacı Bektâş-ı Velî Vilâyet-nâme, İnkılâp Kitabevi, Nurgök Matbaası, İstanbul,

GÜLÇİÇEK, Ali Duran (2004), Alevilik (Bektaşilik, Kızılbaşlık) ve Onlara Yakın İnançlar, Anadolu Etnografyası Araştırma ve Kültür Merkezi Yayınları, Ege Basım, Köln

GÜREL, Şevket (1998), Gönül Bahçesinin Solmayan Gülleri: İstanbul Evliyaları, Veysel Karani Hırka-i Şerif Camii Hizmet Vakfı Yayınları, Ajans Matbaacılık-Reklamcılık, İstanbul

KOCADAĞ, Burhan (1998), Karacaahmet Sultan, Karacaahmet Sultan Derneği Yayınları, Anadolu Matbaası, İstanbul

Köylerimiz (1933), Dahiliye Vekaleti Mahalli İdareler Umum Müdürlüğü Yayını, İstanbul Matbaacılık ve Neşriyat, İstanbul

KUM, Naci (Mayıs 1957a), "Karaca Ahmed'ler Hakkında İncelemeler Düşünceler", Türk Folklor Araştırmaları Dergisi, Sayı: 94, Yıl: 8, Cilt: 4

KUM, Naci (Haziran 1957b), "Karaca Ahmed'ler Hakkında İncelemeler Düşünceler", Türk Folklor Araştırmaları Dergisi, Sayı: 95, Yıl: 8, Cilt: 4

OCAK, Ahmet Yaşar (1984), Türk Halk İnançlarında ve Edebiyatında Evliya Menkabeleri, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Başbakanlık Basımevi, Ankara

NOYAN, Bedri (Nisan 2002), Bütün Yönleriyle Bektaşilik ve Alevilik (Dergahlar), Cilt:V, Yayına Hazırlayan ve Güncelleştiren: Şakir Keçeli, Ardıç Yayınları, Feryal Matbaası, Ankara

Sa'ad-ed-Din (1649), Chronica dell'origine della casa Otomana, tr. V.Bratutti, Vienna,

SEAMAN, W. (1652), Reing of Sultan Orchan, London

ŞEMSİTTİN Sami, Kamusülalam, Cilt: 5

ŞEMSİTTİN Sami (1899-1901/1317), Kamus-i Türkî, İkdam Matbaası, İstanbul

Taşköprülüzade Ahmet Efendi (1269/1852), Şakaik-ün-Numaniye, Türkçe Tercümesi: Molla Mehmed el-Mecdi, İstanbul,

TOKER, Tahran (1967-1968), Denizli Tarihi, Yenigün Matbaası, Denizli

YENİGÜL, Hüseyin & Özbay, İlksen (30 Haziran 1993), Karaca Ahmet Sultan Türbesi Raporu, Sakarya Müzesi Yayınlanmamış Arşiv Belgeleri, Sakarya

ULUÇAY, M.Çağatay (1940), Saruhan Oğulları ve Eserlerine Dair Vesikalar (773 H.-1220 H.)-I, Manisa Halkevi Yayınları, Resimli Ay Matbaası, İstanbul

YAMAN, Mehmet (1989), Büyük Türk Akıncısı-Evliyâsı-Hekimi Karaca Ahmed Sultan Hazretleri, Karaca Ahmet Sultan Derneği Yayınları, Üçüncü Baskı, İstanbul

KAYNAK KİŞİLER

İsmet Erol 1926 Paşalar Köyü doğumlu, İlkokul Mezunu, Evli, 6 Çocuk Babası (4 Kız-2 Erkek)

Enver Atak 1930 Paşalar Köyü doğumlu, İlkokul Mezunu, Evli, 2 Çocuk Babası (2 Erkek)

Şefik Yıldırım 1944 Paşalar Köyü doğumlu, İlkokul Mezunu, Evli, 3 Çocuk Babası (2 Kız-1 Erkek)

İbrahim Erol 1957 Paşalar Köyü doğumlu, Lise Mezunu, Evli, 4 Çocuk Babası (1Kız-3 Erkek)

Hasan Ay 1964 Paşalar Köyü doğumlu, Ortaokul Mezunu, Evli, 3 Çocuk Babası (2 Kız-1 Erkek) Köyün Muhtarı

Metin Eryiğit 1963 Sultaniye Köyü doğumlu, İlkokul Mezunu, Evli, 9 Çocuk Babası (6 Kız-3 Erkek)

Ersoy Yavuz 1976 Gümüşhane doğumlu, İmam Hatip Lisesi Mezunu, Evli, 2 Çocuk Babası (1 Kız-1 Erkek) Köyün İmamı